

מראה מקומות, שיעור מאת הג"ר דניאל קפלן שליט"א

יומא כ. - בענין זמן תרומת הדשן

1. יומא כ., וז"ל, "מתני' בכל יום תורמין את המזבח בקריאת הגבר או סמוך לו בין לפניו בין לאחריו וביוה"כ מחצות וברגלים מאשמורה הראשונה ולא היתה קריאת הגבר מגעת עד שהיתה עזרה מלאה מישראל: **גמ'** תנן התם אברים שפקעו מעל גבי המזבח קודם חצות יחזיר ומועלין בהן לאחר חצות לא יחזיר ואין מועלין בהן מנה"מ אמר רב כתוב אחד אומר כל הלילה והקטיר וכתוב אחד אומר כל הלילה והרים הא כיצד חלקהו חציו להקטרה וחציו להרמה."

ותוס' שם ד"ה אברים שפקעו, וז"ל,

באפר ואסור להוריד גחלת מן המערכה וכדקאמר במעילה דיחזיר וכ"ש דאסור להוציא וי"ל דמן המעוכלות היה נוטל כדמשמע במס' תמיד שהיה חותה מן המעוכלות הפנימיות ואיכא למימר דהנהו לית בהו מששא אבל גחלת חיה דאית בה מששא בההיא אמרינן דיחזיר והא דקאמר במעילה הוא הדין דאפי' אפר לא בעי למימר דהוי כגחלת ממש אפי' לענין חזרה דגחלת מחזיר לעולם אפי' לאחר תרומת הדשן דאין מעלין אותה לתפוח אבל אפר מעלין לתפוח אלא לענין מעילה קאמר דהויא כגחלת ור"י הבחר מיישב פי' רש"י דחצו להרמה דקאמר אפי' בשרירי לענין זה שהרמת הדשן מתירתן לאוספן לתפוח ולא לענין שיעשה מהן תרומת הדשן דהא דשן כתיב והיינו דקאמר רחמנא והרים את הדשן מחצות כדי להתיר אפי' שרירי דמחצות ואילך חשיבי עיכול ואין ראויים להקטרה ואם ירצה יאספם לתפוח כדי להוציאם מחוץ למחנה אבל אם רוצה להניחם במקום המערכה כדי למרק מצותם שיהו ראויין הם עצמם לתרומת הדשן עדיין מצותן עליהן הלכך יחזיר דמסתבר למימר דעדיין חסר מהן מרוק מצוה כיון שעדיין אין ראויין לתרומת הדשן והשתא ניחא דבשעה שהיו מאספים את האפר לא היו צריכין ליזהר מגחלים [אפי'] לוחשות וכן משמע במס' תמיד (דף כח:) דקתני האברים שנתעכלו מבערב סולקין אותן לצד המזבח וכו' עד החלו מעלין באפר על גבי תפוח וכו' אלמא דלא היו מסלקין [אלא] האברים שלא נתעכלו אבל גחלים חשיבי עיכול ואפי' לוחשות:

"בפרק המזבח (שם דף פו.) פריך ה"ד אי דאית בהו ממש אפי' לאחר חצות נמי ואי דלית בהו ממש אפי' קודם חצות נמי לא ומוקי לה בשרירי מנה"מ וכו' כי הכא ומפי' רש"י התם חציו להרמה ושרירי נמי ראויין להרמה ור"י פי' דלא הוי ראויין להרמה דלאן דשן נינהו אלא חציו להרמה דקאמר כעין הרמה שאין ראויין להקטרה וכן משמע בפי' שני דמעילה (דף ט:) דדייק התם וכן גחלת שפקעה מע"ג המזבח לא יחזיר הא ע"ג מזבח יחזיר ומקשי מינה לרב ומשני שאני גחלת דאית בה מששא הלכך יחזיר דלא נעשית מצותה משמע דאין ראוי לתרום ממנה דאי ראוי לתרום ממנה א"כ לאחר תרומת הדשן אמאי יחזיר הרי נעשית מצותה מיהו היא גופא קשיא מנא ליה דמיירי לאחר תרומת הדשן דילמא קודם תרומת הדשן איירי דבהא מודה רב דמועלין קודם שנעשה מצותו וי"ל דדומיא דפסולין דקתני בהדה וכולן שפקעו מעל גבי המזבח לא יחזיר בכל ענין ואפילו קודם חצות ה"נ גחלת איירי בכל ענין ועוד דבסיפא גבי אברים הוא דמפליג אבל בגחלת לא הפליג דעיכול חשיבא ולא שייך בה לשון הקטרה ולא לשון מוקדה דהא כבר מתוקדא וקיימא ומ"מ יחזיר דלאו ראוייה להרמה היא דלא חשיבא דשן ואכתי לא נעשית מצותה הלכך ע"ג מזבח יחזיר דאכתי לא נגמרה מצותה וכי פקעה לא יחזיר דעל מוקדה על המזבח משמע דדבר שצריך יקידה היא על המזבח לעולם ואפי' פקע אבל דבר שא"צ יקידה לא וא"ת כשמאספין האפר להעלותו לתפוח אין יכולין ליזהר שלא יהו גחלים

2. יומא כז., וז"ל, "והרי אברים ופדרים סוף עבודה דיממא היא והרי תרומת הדשן תחלת עבודה דיממא היא."

3. חזון איש זבחים סימן כ' אות א' (מופיע באתר)

4. זבחים פז., וז"ל, "בעא מיניה רבא מרבה לינה מועלת בראשו של מזבח או אינה מועלת בראשו של מזבח היכי דמי אילימא דלא ירדו השתא לנו בעזרה אמרת דלא

ירדו בראשו של מזבח מיבעיא ואלא דירדו לשלחן מדמינן לה דתנן אפילו הן על
השלחן ימים רבים אין בכך כלום או דילמא לקרקע מדמינן.